

LEAP Bozori: Kichik va O'rta biznes Korxonalari listingi uchun yangi platforma

Sherzod Botirjonov

Commercial Law, Westminster University in Tashkent

International Commercial Law, Tashkent State University of Law

E-mail: botirjonovsherzod@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola Bursa Malayziya tomonidan joriy etilgan LEAP bozorining qisqacha ko'rinishini taqdim etadi. U ushbu platforma kichik va o'rta korxonalarga tartibga soluvchi talablar kamaytirilgan holda mablag' yig'ishning muqobil imkoniyatlarini qanday taklif qilishini o'rganadi. Shu kabi bozorlar bilan qiyosiy tahlil qilish orqali u LEAP bozorining o'ziga xos afzalliklari va muammolarini o'rganadi. Bundan tashqari, u bozorning KO'B rivojlanishiga ta'sirini o'rganadi va uning Malayziyada tadbirkorlik va innovatsiyalarni rivojlantirishdagi rolini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: LEAP bozori, kichik va o'rta korxonalar, muqobil mablag' yig'ish, tartibga soluvchi talablar, kapitalni oshirish, qiyosiy tahlil, bozor dinamikasi, tadbirkorlik, innovatsiyalar, iqtisodiy o'sish.

Abstract: This article provides a concise overview of the LEAP Market introduced by Bursa Malaysia. It explores how this platform offers SMEs alternative fundraising opportunities with reduced regulatory requirements. Through comparative analysis with similar markets, it delves into the unique advantages and challenges of the LEAP Market. Additionally, it examines the market's impact on SME development, emphasizing its role in fostering entrepreneurship and innovation in Malaysia.

Key words: LEAP Market, SMEs, alternative fundraising, regulatory requirements, capital raising, comparative analysis, market dynamics, entrepreneurship, innovation, economic growth

Kirish. Kichik va o'rta biznes korxonalari ko'pincha o'zlarining kapital talablarini qondirish uchun mablag' to'plashda qiynaladilar shu sababli ko'plab KO'Blar moliyaviy ehtiyojlarini qondirish uchun birinchi navbatda moliya institutlariga murojaat qiladi. Moliyaviy institutlar kichik va o'rta biznesni moliyalashtirishning taxminan 96 foizini tashkil qiladi. Shu bilan birga, kapital bozori kichik va o'rta biznesni moliyalashtirishning atigi 4% dan kamrog'ini tashkil qiladi. LEAP bozori bilan Bursa Malayziya bosh direktori LEAP bozori, KO'B korxonalarining moliya institutlariga haddan tashqari qaramlikni bartaraf etishi va ular uchun kapital bozorini ochishi mumkinligini taxmin qilmoqda.¹ Biroq, Malayziyada xususiy bozorda mablag' to'plashning ko'plab usullari mavjud. Bunga Equity Crowdfunding ("ECF") platformalari, Peer to Peer ("P2P") kreditlash platformalari va shunga o'xshashlar orqali farishta investorlari, venchur kapital fondlari mablag'larini jalb qilish kiradi.

Boshqa mablag' yig'ish variantlari bilan solishtirganda, LEAP Market alohida afzalliklarni ko'rsatadi. Bu kompaniyalarga jamoatchilikning "Murakkab investor"² segmentidan mablag' to'plash imkonini beradi, ommaviy axborot vositalari va tahlilchilar e'tiborini jalb qilish orqali ishonch va ko'rinishni oshiradi. Ro'yxatga olingan kompaniyalar korporativ boshqaruv, boshqaruv va muvofiqlikning yuqori standartlaridan foyda ko'radi, bu esa ACE bozori va asosiy bozorga o'tish potentsialini yaratadi. Bundan tashqari, bozor aksiyadorlar va investorlar uchun kompaniyaning aktsiya bahosi va bozor kapitallashuvi

¹ Hon Wei Leow and Wee Yeap Lau, *New Initiatives in the Malaysian Capital Market* (Palgrave Macmillan 2024)

² Sophisticated investor- An individual or an institution with vast market knowledge and experience in both financial and business matters, in addition to significant wealth and income streams

samaradorligini aks ettiruvchi muqobil yuqori likvidlikni taklif qiladi.. Malayziyada ro'yxatdan o'tgan barcha ommaviy kompaniyalar aniq identifikatsiya qilinadigan asosiy biznesga ega. Mahalliy ro'yxatga olingan kompaniyalar va xorijiy operatsiyalarga ega bo'lgan kichik va o'rta korxonalar LEAP bozorida ro'yxatga olishlari mumkin.

LEAP bozori evolutsiyasi. 2017-yil 25-iyul kuni Bosh vazir Dato' Shri Mohd Najib Tun Hoji Abdul Razak Invest Malaysia Kuala Lumpur (IMKL) 2017 konferensiyasida yetakchi tadbirkor tezlatkich platformasi (LEAP) bozorini rasman ishga tushirdi. LEAP bozori - Bursa Malayziya tomonidan ACE bozorining listing talablariga javob bermagan kichik va o'rta korxonalar ("KO'B") uchun kapital bozori orqali ko'proq mablag 'to'plash va ko'rinishga ega bo'lgan muqobil bozor.³

U kichik va o'rta korxonalarni moliyalashtirishdagi kamchiliklarni bartaraf etish va kapital bozorida mablag'larni jalb qilish orqali o'z bizneslarini keyingi bosqichga olib chiqishni osonlashtirish uchun mo'ljallangan. LEAP bozori xususiy bozor bilan solishtirganda kapitalni samarali va shaffof shakllantirish va narxlarni aniqlash mexanizmlarini ta'minlaydigan mablag'larni jalb qilish uchun qulay bozorni yaratish uchun KO'B va kompaniyalarni, vositachilarni, murakkab investorlarni va maslahatchilarni yagona platformada birlashtirishga qaratilgan.⁴ Shuningdek, u investorlarga yangi investitsiya qilinadigan aktivlar sinfini taqdim etadi. Bunday platformaning mavjudligi kichik va o'rta biznesni yanada rivojlantirishga yordam beradi va kengroq iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlaydi.

³ Hon Wei Leow and Wee Yeap Lau, *New Initiatives in the Malaysian Capital Market* (Palgrave Macmillan 2024) p1-15

⁴ SAY TL, 'Bursa's New Platform for Small Firms to Seek Listing' (*The Star* 13 October 2022)

<<https://www.thestar.com.my/business/business-news/2017/06/19/a-leap-for-smes/>> accessed 20 May 2024

LEAP bozorining maqsadlari qanday? Kichik va o'rta kompaniyalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Kichik va o'rta kompaniyalar uchun mablag' jalb qilish uchun qulay platforma yaratadi.

Murakkab investorlar uchun kichik va o'rta kompaniyalarning o'sishiga sarmoya kiritish uchun muqobil va qo'shimcha platformani taqdim etadi

Murakkab sarmoyadorlarga kengroq investitsiyalar potentsialidan foydalanish imkoniyatini beradi⁵.

LEAP bozori turli xil qiymat takliflarini taklif qiladi. LEAP bozori kichik va o'rta korxonalar, murakkab investorlar va maslahatchilar uchun turli xil qiymat takliflarini taklif qiladi. KO'B va kompaniyalar uchun u osonlashtiruvchi qoidalar va muvofiqlik xarajatlarini kamaytiradigan muqobil mablag' yig'ish platformasi bo'lib xizmat qiladi. Ushbu bozor ko'rinish va profillashni yaxshilaydi, korxonalarni ACE yoki Asosiy bozorlarda potentsial ro'yxatga olish uchun tayyorlaydi. Bundan tashqari, u aktsiyadorlar qiymatini ochish imkoniyatini beradi va qo'shilish va sotib olish uchun narxlarni aniqlashni osonlashtiradi. Misol uchun, 2023 yil holatiga ko'ra, LEAP bozorida YKGI Holdings Bhd va TT Vision Holdings Bhd kabi kompaniyalar ACE bozoriga muvaffaqiyatli o'tib, bozorning samaradorligini takror ko'rsatdi.⁶

Murakkab sarmoyadorlar LEAP Market kompaniyalarining o'sishidan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lgan narxlarni aniqlash va oshkoralikdan foydalanadilar. Bursa Malayziya ma'lumotlariga ko'ra, LEAP bozori tashkil etilganidan beri RM100 milliondan ortiq mablag' yig'ishga yordam berdi va bu sezilarli o'sish potentsialini namoyish etdi.

⁵ Leow HW and Lau WY, 'LEAP Market: Current State, SWOT Analysis, and Way Forward' [2024] Springer Books 69
<https://ideas.repec.org/h/spr/sprchp/978-981-97-0980-9_5.html> accessed 20 May 2024

⁶ Jia Teng L, 'Liberalising the LEAP Market' (*The Edge Malaysia* 27 June 2022)
<<https://theedgemalaysia.com/article/liberalising-leap-market>> accessed 20 May 2024

Investorlar, shuningdek, investitsiyalarni ajratishda moslashuvchanlik va ushbu kompaniyalar ACE yoki Asosiy bozorlarda ro'yxatga kiritilganda yuqori daromad olish imkoniyatidan foydalanadilar. Misol uchun, YKGI Holdings Bhd ning dastlabki investorlari kompaniya yanada taniqli bozorga o'tganda katta daromad ko'rdilar.⁷

Maslahatchilar uchun LEAP bozori qo'shimcha daromad oqimlarini yaratadi, shu bilan birga yaxshi ko'rinish va muvofiqlik xarajatlarini kamaytiradi. Bu maslahatchilarga o'z mijozlarini LEAP bozorida o'sish va natijada ACE yoki asosiy bozorlarda ro'yxatga olish sari yo'naltirish imkonini beradi, bu esa o'z mijozlari uchun aktsiyadorlar qiymatini monetizatsiya qilishda moslashuvchanlikni ta'minlaydi. Maslahatchilar LEAP bozorida ro'yxatga olingan va keyinchalik rivojlangan Pappajack Berhad kabi kompaniyalarda hal qiluvchi rol o'ynagan va maslahatchilar o'z mijozlarining o'sish traektoriyalaridan foydalanish imkoniyatlarini namoyish etgan.

LEAP bozorida ro'yxatga olingan kompaniyalarga kim sarmoya kiritishi mumkin? LEAP bozorida ro'yxatga olingan kompaniyalarga investitsiyalar murakkab investorlar, jumladan akkreditatsiyadan o'tgan investorlar, yuqori daromadli korxonalar va muayyan moliyaviy mezonlarga javob beradigan jismoniy shaxslar uchun ajratilgan.

Jismoniy shaxslar uchun bu RM 3 000 000 dan ortiq aktivlarga yoki RM 300 000 dan ortiq yalpi yillik daromadga ega bo'lishni nazarda tutadi, qo'shma daromad esa 400 000 RM dan ortiq bo'lishi ham shart. Korporatsiyalar va sherikliklarning umumiy sof aktivlari RM10 000 000 dan ortiq bo'lishi kerak.⁸ Bundan tashqari, ishonchli vakil sifatida tasdiqlangan jamoat kompaniyalari kabi ba'zi tashkilotlar, agar ularning aktivlari RM10 000 000 dan oshsa, sarmoya kiritishlari mumkin.

⁷SAY TL, 'Bursa's New Platform for Small Firms to Seek Listing' (*The Star* 13 October 2022)

<<https://www.thestar.com.my/business/business-news/2017/06/19/a-leap-for-smes/>> accessed 20 May 2024

⁸ Hon Wei Leow and Wee Yeap Lau, *New Initiatives in the Malaysian Capital Market* (Palgrave Macmillan 2024) p15-30

LEAP bozorida ro'yxatga olish mezonlari. Asosiy bozor yoki ACE bozoridagi listing bilan solishtirganda, LEAP bozoriga kirish nisbatan sodda. Malayziyada ro'yxatdan o'tgan barcha ommaviy kompaniyalar aniq identifikatsiya qilinadigan asosiy biznesga ega bo'lishlari shart. Mahalliy ro'yxatga olingan kompaniyalar va xorijiy operatsiyalarga ega bo'lgan kichik va o'rta korxonalar LEAP bozorida ro'yxatga olinishlari mumkin.⁹

LEAP bozorida ro'yxatga olinadigan kompaniyaga qo'yiladigan talablar:

- Minimal foyda yoki operatsion rekord talab qilinmaydi va bozor kapitalining minimal talabi (amalda tekshirish zarur).
- Malayziyada kamida 51 a'zoga ega bo'lgan "ommaviy mas'uliyatli jamiyat" bo'lishi kerak.
- LEAP bozoriga kirishda oddiy aktsiyalarning 10% miqdorida minimal aktsiyalarni taqsimlashni talab qiladi.
- Axborot memorandumini taqdim etish zarur bo'lsada, qimmatli qog'ozlar komissiyasi emas, faqat Bursa Malayziyadan ruxsat olish kerak.
- mustaqil taftish komissiyasi yoki mustaqil direktorlar kengashini tayinlash vakolati yo'q.

Muqobil bozorlarning qiyosiy sharhi. Kichik va o'rta korxonalar va o'sib borayotgan kompaniyalarni qo'llab-quvvatlash uchun mo'ljallangan muqobil bozorlar turli rivojlangan mamlakatlarda mavjud bo'lib, ularning har biri o'ziga xos afzallik va imkoniyatlarni taqdim etadi. Masalan, Buyuk Britaniyadagi AIM, Gonkongdagi GEM, Skandinaviya mamlakatlaridagi Nasdaq First North va Malayziyadagi LEAP Market KO'B subyektlari uchun kamroq tartibga solish yuklari bilan kapitallarini oshirish uchun platforma bo'lib xizmat qiladi.

⁹ Bursa Malaysia, 'Listing Criteria' (Bursamalaysia.com2016)

<https://www.bursamalaysia.com/listing/get_listed/listing_criteria> accessed 20 May 2024

Ushbu bozorlar kichik va o'rta biznesga turli xil investorlar bazasidan kapital olish imkoniyatini beradi, muvofiqlik xarajatlarini kamaytiradi va ko'rinishni oshiradi, bu esa o'sish imkoniyatlarini qidirayotgan kompaniyalar uchun jozibador variantlarni yaratadi. Misol uchun, ASOS va Fevertree kabi kompaniyalar AIMda post-listingni rivojlantirdilar, Nasdaq First North esa Spotify kabi texnologiya gigantlarining o'sishini qo'llab-quvvatladi.¹⁰

Geografik farqlarga qaramay, bu bozorlar KO'B o'sishi va innovatsiyalarini ta'minlashning umumiy maqsadiga ega. Ular kichik va o'rta korxonalar ehtiyojlariga moslashtirilgan qo'llab-quvvatlovchi ekotizim va me'yoriy bazani ta'minlab, yirik birjalarga o'tishni maqsad qilgan kompaniyalar uchun qadam bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, LEAP bozori Malayziyada kichik va o'rta korxonalar (KO'B) rivojlanishiga muhim hissa qo'shdi. Kichik va o'rta biznes sub'ektlari uchun tartibga soluvchi yuklarni kamaytirish bilan kapitalga kirish uchun moslashtirilgan platformani taqdim etish orqali LEAP bozori tadbirkorlik, innovatsiyalar va biznesni kengaytirishga yordam berdi. Uning KO'B rivojlanishiga ta'siri muvaffaqiyatli mablag' yig'ish faoliyati, bozor ko'rinishini oshirish va LEAP bozoridan yirik birjalarga o'tayotgan kompaniyalarga o'sish imkoniyatlari orqali yaqqol namoyon bo'ladi. Bundan tashqari, LEAP bozori kichik va o'rta biznes uchun muhim qadam bo'lib, ularning bozordagi ishtirokini oshirish va ko'proq katta investitsiyalarni jalb qilishni maqsad qilib qo'yadi va natijada Malayziyaning umumiy iqtisodiy o'sishiga va biznes landshaftining hayotiyiligiga hissa qo'shadi.

¹⁰ Espenlaub S, 'A Study of the Survival of New Listings on the UK Alternative Investment Market (AIM)' (December 2010)

<https://www.researchgate.net/publication/228380249_Is_AIM_A_Casino_A_study_of_the_survival_of_new_listings_on_the_UK_Alternative_Investment_Market_AIM> accessed 20 April 2024

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Espenlaub S, 'A Study of the Survival of New Listings on the UK Alternative Investment Market (AIM)' (December 2010)
<https://www.researchgate.net/publication/228380249_Is_AIM_A_Casino_A_study_of_the_survival_of_new_listings_on_the_UK_Alternative_Investment_Market_AIM> accessed 20 April 2024
2. Bursa Malaysia, 'Listing Criteria' (Bursamalaysia.com2016)
<https://www.bursamalaysia.com/listing/get_listed/listing_criteria> accessed 20 May 2024
3. SAY TL, 'Bursa's New Platform for Small Firms to Seek Listing' (The Star13 October 2022) <<https://www.thestar.com.my/business/business-news/2017/06/19/a-leap-for-smes/>> accessed 20 May 2024
4. Hon Wei Leow and Wee Yeap Lau, New Initiatives in the Malaysian Capital Market (Palgrave Macmillan 2024) p15-30
5. Leow HW and Lau WY, 'LEAP Market: Current State, SWOT Analysis, and Way Forward' [2024] Springer Books 69 <https://ideas.repec.org/h/spr/sprchp/978-981-97-0980-9_5.html> accessed 20 May 2024
6. Jia Teng L, 'Liberalising the LEAP Market' (The Edge Malaysia27 June 2022)
<<https://theedgemalaysia.com/article/liberalising-leap-market>> accessed 20 May 2024
7. Hon Wei Leow and Wee Yeap Lau, New Initiatives in the Malaysian Capital Market (Palgrave Macmillan 2024) p1-15
8. SAY TL, 'Bursa's New Platform for Small Firms to Seek Listing' (The Star13 October 2022) <<https://www.thestar.com.my/business/business-news/2017/06/19/a-leap-for-smes/>> accessed 20 May 2024